

Sjalet

Cynthia Ozick

Stella, kold, kold, selve helvedes kulde. Hvordan de gik på vejene sammen, Rosa med Magda rullet sammen mellem ømme bryster, Magda indhyllet i sjalet. Nogle gange bar Stella Magda. Men hun var jaloux på Magda. Stella, en mager pige på fjorten, alt for lille, med egne spæde bryster, ville gerne svøbes ind i et sjal, skjult, sovende, vugget af marchen, en baby, et rundt spædbarn. Magda tog Rosas brystvorte, og Rosa holdt ikke op med at gå, en vandrede vugge. Der var ikke mælk nok; nogle gange sugede Magda luft; så skreg hun. Stella var hundesulten. Hendes knæ var svulster på pinde, hendes albuer kyllingebeen.

Rosa følte ikke sult; hun følte sig let, ikke som en der gik, men som en der befandt sig i en besvimelse, i trance, standset i et fald, en som allerede er en svævende engel, vågen og seende alting, men i luften, ikke dér, ikke i berøring med vejen. Som om hun vippede på spidserne af sine fingernegle. Hun så ned på Magdas ansigt gennem en åbning i sjalet: et egern i en rede, uden for fare, ingen kunne nå hende inde i det lille hus, sjalets viklinger dannede. Ansigtet, meget rundt, et lommespejl afet ansigt: men det var ikke Rosas trøstesløse teint, mørk som kolera, det var en helt anden slags ansigt, øjnene blå som luft, glatte fjer af hår næsten lige så gule som Stjernen, der var syet fast på Rosas frakke. Man kunne tro, at det var en af *deres* babyer.

Mens Rosa svævede afsted, drømte hun om at give Magda væk i en af landsbyerne. Hun kunne forlade rækken et øjeblik og lægge Magda i hænderne på en hvilken som helst kvinde i vejsiden. Men hvis hun flyttede sig ud af rækken, ville de måske skyde. Og selv om hun flygtede fra rækken i et halvt sekund og skubbede sjal-bundtet hen til en fremmed, ville kvinden så tage imod det? Måske ville hun blive overrumplet, eller bange; måske ville hun tabe sjalet, og Magda ville falde ud og slå hovedet og dø. Det lille runde hoved. Sådan et flinkt barn, hun holdt op med at skribe, og suttede nu kun på grund af smagen af selve den tørre brystvorte. De små bitte gummets forsigtige greb. En anelse af en tandspids, der stak op i undermundens, så skinnende, en alfegravsten af hvidt marmor, som glimtede dér. Uden at klage opgav Magda Rosas brystvorte, først den venstre, så den højre; de var begge revnede, ikke en dråbe mælk. Kanalsprækken udslukket, en død vulkan, et blindt øje, et koldt hul, så Magda tog hjørnet af sjalet og malkede det i stedet for. Hun suttede og suttede, og oversvømmede trådene med væde. Sjalets gode smag, lærredsmælk.

Det var et magisk sjal, det kunne give næring til et barn i tre dage og tre nætter. Magda døde ikke, hun vedblev at leve, om end meget dæmpet. En

mærkelig lugt, af kanel og mandler, steg ud af hendes mund. Hun holdt sine øjne åbne hele tiden, hun havde glemte, hvordan man blinker eller falder i søvn. Stella betragtede indgående øjnenes blåhed. På vejen løftede de den ene byrde af et ben efter den anden og betragtede Magdas ansigt. „Arier,“ sagde Stella, med en stemme der var blevet tynd som en streng; og Rosa tænkte på, hvordan Stella stirrede på Magda som en ung kannibal. Og i det øjeblik, hvor Stella sagde „Arier,“ lød det for Rosa, som om Stella i virkeligheden havde sagt „Lad os fortære hende.“

Men Magda levede længe nok til at gå. Så længe levede hun, men hun gik ikke særlig godt, dels fordi hun kun var femten måneder gammel, dels fordi hendes bens spindler ikke kunne holde hendes tykke mave oppe. Den var tyk afluft, opsvulmet og rund. Rosa gav næsten al sin mad til Magda, Stella gav ingen ting; Stella var hundesulten, selv et voksende barn, men ikke meget voksende. Stella menstruerede ikke. Rosa menstruerede ikke. Rosa var hundesulten, men samtidig ikke; hun lærte af Magda, hvordan man drikkesmagen afen finger i éns mund. De var på et sted uden medlidenhed, al medlidenhed var udslettet i Rosa, hun så på Stellas knogler uden medlidenhed. Hun var overbevist om, at Stella kun ventede på, at Magda skulle dø, så at hun kunne sætte tænderne i de små lår.

Rosa vidste, at Magda ville dø meget snart; hun skulle allerede have været død, men hun havde været begravet dybt inde i det magiske sjal, og var dér fejlagtigt blevet taget for Rosas brysters skælvende høj; Rosa holdt fast i sjalet, som om det kun dækkede hende selv. Ingen fjernede det fra hende. Magda var stum. Hun skreg aldrig. Rosa skjulte hende i barakken, under sjalet, men hun vidste, at en dag ville en eller anden angive hende; eller en dag ville en eller anden, ikke engang Stella, stjæle Magda for at spise hende. Da Magda begyndte at gå, vidste Rosa, at Magda meget snart skulle dø, noget ville ske. Hun var bange for at falde i søvn; hun sov med vægten af sit lår på Magdas krop; hun var bange for, at hun skulle kvæle Magda under sit lår. Vægten af Rosa blev mindre og mindre; Rosa og Stella var langsomt ved at blive til luft.

Magda var rolig, men hendes øjne var frygteligt levende, som små tigre. Hun vogtede. Nogle gange lo hun - det lignede en latter, men hvordan kunne det gå til? Magda havde aldrig set nogen le. Alligevel lo Magda ad sit sjal, når vinden legede med dets hjørner, den slemme vind med sorte stumper i, som fik Stellas og Rosas øjne til at løbe i vand. Magdas øjne var altid klare og uden tårer. Hun vogtede som en tiger. Hun beskyttede sit sjal. Ingen kunne røre det; kun Rosa kunne røre det. Stella fik ikke lov. Sjalet var Magdas egen baby, hendes kæledyr, hendes lillesøster. Hun vikled sig selv ind i det og suttede på et af hjørnerne, når hun ønskede at være meget stille.

Så tog Stella sjalet og forvoldte Magdas død.

Bagefter sagde Stella: „Jeg frøs.“

Og bagefter frøs hun altid, altid. Kulden gik ind i hendes hjerte: Rosa så, at Stellas hjerte frøs. Magda flaksede fremad med sine små blyantsben, der grifledede den ene og den anden vej, for at lede efter sjalet; blyanterne stolprede i retning af barakåbningen, hvor lyset begyndte. Rosa så og fulgte efter. Men Magda befandt sig allerede på pladsen uden for barakken, i det muntre lys. Det var mønstringspladsen. Hver morgen måtte Rosa skjule Magda under sjalet op ad en af barakkens vægge og gå ud og stå på pladsen sammen med Stella og hundreder af andre, nogle gange i timevis, og Magda, der var forladt, lå rolig under sjalet og suttede på sit hjørne. Hver dag var Magda stille, og derfor døde hun ikke. Rosa indså, at i dag ville Magda dø, og alligevel strømmede en frygtsom glæde i Rosas to håndflader, hendes fingre var brændende, hun var forbavset, febril: Magda, i sollyset, svajende på sine blyantsben, skrålede. Lige siden Rosas brystvorter tørrede ud, lige siden Magdas sidste skrig på vejen, havde Magda ikke fremstammet så meget som en stavelse; Magda var stum. Rosa troede, at der var noget galt med hendes stemmebånd, med hendes luftrør, med hendes strubehoved; Magda var defekt, uden stemme; måske var hun døv; der var måske noget i vejen med hendes intelligens; Magda var dum. Selv latteren, som kom når den askeprikkede vind lavede grin med Magdas sjal, var kun blæstens fremvisning af hendes tænder. Selv når lusene, hovedlus og kropslus, gjorde hende forrykt, så at hun blev lige så vild som en af de store rotter, der plyndrede barakkerne ved daggry på jagt efter ådsler, gned og kradsede og sparkede og bed og rullede hun sig uden et klynk. Men nu lod Magdas mund et langt tyktflydende reb af råben løbe.

„Mooaar-“.

Det var den første støj overhovedet, Magda havde udsendt fra sin hals, siden Rosas brystvorter tørrede ud.

„Mooaa ... aar!“

Igen! Magda vaklede i pladsens farefulde sollys og skriblede løs på sådan nogle ynkelige små krumme skinneben. Rosa så. Hun så, at Magda sørgede over tabet afsit sjal, hun så, at Magda skulle dø. Et væld af ordrer hamrede i Rosas brystvorter: Hent, få fat i, bring! Men hun vidste ikke, hvad hun først skulle gå efter. Magda eller sjalet. Hvis hun sprang ud på pladsen for at snappe Magda, ville hendes skrålen ikke standse, fordi Magda stadig ikke havde fået sjalet, men hvis hun løb ind i barakken igen for at finde sjalet, og hvis hun fandt det, og hvis hun kom efter Magda, mens hun holdt det og rystede det, så ville hun få Magda tilbage, og Magda ville putte sjalet i munden og blive dum igen.

Rosa gik ind i mørket. Det var let at opdage sjalet. Stella var bunket sammen under det, sovende i sine tynde knogler. Rosa rev sjalet fri og fløj - hun kunne flyve, hun var kun luft - ud på pladsen. Solheden mumlede om et andet liv, om sommerfugle om sommeren. Lyset var

fredeligt, blødt. På den anden side af ståltrådshegnet, langt borte, var der grønne enge spættet med mælkebøtter og dybfarvede violer; hinsides dem, endnu længere borte, uskyldige tigerliljer, der var høje og løftede deres orange huer. I barakkerne talte man om „blomster“, om „regn“: afføring, tykke tresser aflort, og det langsomme stinkende rødbrune vand fald, som sneg sig ned fra overkøjerne, stanken var blandet med en bitter fedtet flydende røg, som smurtes ind i Rosas hud. Hun stod et øjeblik ved pladsens kant. Undertiden var det, som om elektriciteten inde i hegnet summede; selv Stella sagde, at det kun var indbildning, men Rosa hørte virkelige lyde i ståltråden: Hvislende triste stemmer. Jo længere væk hun var fra hegnet, desto tydeligere trængte stemmerne sig imod hende. De klagende stemmer klimprede så overbevisende, så lidenskabeligt, at det var umuligt at mistænke dem for at være spøgelser. Stemmerne bød hende at holde sjalet op, højt; stemmerne bød hende at ryste det, at smælde med det, at folde det ud som et flag. Rosa løftede, rystede, smældede, foldede det ud. Langt borte, meget langt, lænede Magda sig frem over sin luft-nærede mave, og rakte ud med sine armes stokke. Hun var højt oppe, hævet op, ridende på en eller andens skuldre. Men skuldrene, der bar Magda, var ikke på vej hen imod Rosa og sjalet, de drev bort, den plet, der var Magda, bevægede sig længere og længere ind i det røgfyldte fjerne. Oven over skuldrene glimtede en hjelm. Lyset bankede på hjelmen og fik den til at funkle som en glaspokal. Under hjelmen slyngede en sort krop som en dominobrik og et par sorte støvler sig selv i retning af det elektriske hegn. De elektriske stemmer begyndte at skratte vildt. „Mooaar, mooaaaar,“ summede de alle sammen i kor. Hvor langt væk var Magda ikke fra Rosa nu, tværs over hele pladsen, forbi en halv snes barakker, helt ovre på den anden side! Hun var ikke større end et møl.

Pludselig svømmede Magda gennem luften. Hele Magda rejste gennem det høje. Hun lignede en sommerfugl, der berører en sølvblank vinranke. Og i det øjeblik Magdas fjerklædte runde hoved og hendes blyantsben og ballonagtige mave og siksakarme klaskede mod hegnet, gik stemmerne amok i deres knurren og bønfuldt Rosa om at løbe og løbe hen til det sted, hvor Magda var faldet ned fra sin flyvetur mod det elektriske hegn; men selvfølgelig adlød Rosa dem ikke. Hun stod bare, for hvis hun løb, ville de skyde, og hvis hun prøvede på at samle de pinde op, der var Magdas krop, ville de skyde, og hvis hun lod ulvehylet, der nu steg op ad hendes skelets stige, bryde løs, ville de skyde. Så hun tog Magdas sjal og fyldte sin egen mund med det, stoppede det ind og stoppede det ind, til hun sank ulvehylet og smagte Magdas spyts kanel- og mandelfylde; og Rosa drak Magdas sjal, til det var tørt.